

דרכי האמורי – הסבר המימרות בקצרה ע"פ הכהן הגדול מאחיו – העין אי"ה

האומר. . .	מסר מרכזי	קיצור לשון עין אי"ה על ידי (בלשונו), רק כדי לטעום. . . וכדאי לעיין במקור.
אבי ורבא דאמרי תרוייהו: כל דבר שיש בו משום רפואה - אין בו משום דרכי האמורי.	לכל עם ייחודיות משלו, ואל לא לייבא לו מנהגים מאומה אחרת, אא"כ זה צורך אובייקטיבי, אוניברסאלי.	ההבדלים שבין העמים, מוגדרים הם על פי שני דרכים. דרך אחד הוא שכל עם יש לו נטיות מיוחדות וסגולות מיוחדות להלך רוחו שעושות רושם בכל מהלכי חייו, בכל מנהגיו, נימוסיו ודעותיו. ויש מה שבתכונת עם זה ואינו כלל בעם אחר. על כן, נמצא לפעמים דברים שהם מועילים ומרבים להיטיב בעם אחד ואם יוקחו אצל עם אחר ירבו קלקלה והריסה. על כן צריכה ומוטבעת היא ג"כ כל אומה, לשמור על צביונה ולהקפיד על מהלך חייה, שלא יכנסו בקרבה יותר מדי נטיות זרות שיהפכו לה לרועץ. ויותר ממה שכל העמים צריכים להקפיד על כך, צריכים ישראל להקפיד על זה. אמנם, נמצאים גם כן דברים רבים, שאף על פי שהם עלולים להיות מתגלים בצורה מיוחדת בכל עם ועם, מכל מקום אין זה בא מכח התכונה המיוחדת של העם בעקרו של דבר; אלא, שזה העם זכה, על פי איזה סיבות, לגלות באיזה מקצוע את הצד האנושי הכללי שבו. אבל זה הצורך וזאת הנטייה היא באמת כללית, אלא שלפעמים היא מתגלה בכל עם בצורה המיוחדת לו, אבל מכל מקום כיוון שהצורך הוא כללי והסיבה שגילתה את ההופעה ההיא, היא אנושית מקפת, אין לזקוף אותה על חשבון אותו העם, והרי היא שוה לכל העמים.
גד גדי, וסנוק לא, אושכי ובושכי.	ראיית הכלל ומתוכו הגשמת חיי הפרט.	הדעות הטהורות, יסודן הצדק והיושר, האמת והמוסר הטוב, לאושר הכלל. דאגתו הפנימית לטובת עצמו, צריכה להיות ארעית. אבל התכונה הפנימית המכרעת את הכל צריכה להיות הכח הנוטה להיטיב אל הכלל. על כן, האומר גד גדי, הפרטי, וסנוק לא, אל תהיה עייף, בלא הרף - אשכי ובושכי, יום ולילה; מה שהוא לא יתכן, מזל פרטי מוכרח הוא לקבל עייפות וכשלון כח שלזה ראוי לכל ישר דרך לשאוף רק בשביל אושר הכלל המתמיד, והצלילה רק בענין הפרטי בתור יסוד קבוע ומתמיד בלא שום השקפה לענין הטוב הכללי, זו היא ההיפך מהטוב השופע מאורן של ישראל ויש בו משום דרכי האמורי.
רבי יהודה אומר: גד אינו אלא לשון עבודה זרה. שנאמר: "העורכים לגד שולחן".	יסוד הבחירה החופשית, הצדק והמוסר כרוכים זה בזה.	יסוד דעת ד' הוא שהעולם כולו, וכל המאורעות הפרטיים והכלליים, הרי הם כולם רעיון צדק אחד של החכמה העליונה. והבחירה הנתונה לאדם להרים את ערכו המוסרי או להשפילו, היא גם כן בחירה נתונה על כללות ופרטיות גורלו, אשר על כן הצדק והטוב כרוכים הם זה בזה. על כן יסוד הגד - ההגדה מראש את גורל האדם, זו היא עבודה זרה והיא דעה בטלה ושקרה (ושקרית) כשסוברים שהיא מוחלטת בלא השתנות. והחלק הנגלה מאיתנות כזו תלוי הוא בעצם קישור האדם בחלק החיצוני שבהוויה, אשר ע"כ אין "ומאותות השמים, אל תחתו כי יחתו הגויים מהמה".
הוא בשמה והיא בשמו.	תפקיד האדם וחובתו בעולם כשליח ה'.	יסוד דרך ד' הסלולה בישראל הוא מילוי החובה. התעודה האלהית על פיה נוצר האדם על פי גורלו להיות איש או אשה - היינו למלא תפקיד ידוע בהוויה. השם המייחד את העצמיות של הנקרא, כולל בקרבו את הצד היותר יסודי שבהוויה. הוויה היא חובה. דרכי האמורי נוסדו על ההנחה המגושמה שהחיים הם 'מילוי-החפץ', לא 'מילוי-חובה'. את החפצים אפשר להחליף על פי השפעת חפץ יותר מלבב. חיי המשפחה המוטבעים על פי מילוי החובה, מכוונים את התפקיד לכל צד, עד אשר עם כל ההשפעות שכל אחד מקבל מזולתו לא יומר היסוד של ההוויה ותכונת החיים - שהוא יסוד השם. מה שאין כן דרכי האמורי התרים רק אחרי מילוי הרצון, ועם עדנת הרצון והרמת ערכו על פי החובה, אין להם כל עסק.
דונו דני.	ההבדל בין כלים ומכשירים לבין מטרות ומגמות (פנים וחוץ). עיקור הדין מנשמת החסד שבו.	השקפת העולם הישראלית, היא חודרת אל תוכיות הדברים ופנימיותם. על כן, המוסר והחכמה עולים הם בערכם על כל חפצים חומריים שאינם כי אם מכשיריהם. לא כן הוא דרך הגויים אשר ערלה אזנם להקשיב את קשב הפנימיות. אצלם הדבר היותר חיצוני, תופס הוא את המקום היותר חשוב. וכפי הנטייה הפנימית, כך נוצר הפתגם ההמוני, לומר תמיד דונו דני - הכלים החיצוניים התחזקו, - יש בזה משום דרכי האמורי. ויחש הלשון שבין דני, להוראת חבית הארמית, הנושא את התואר לחיצוניות הדברים, והוראת דן - לדין, השולל בפנים ידועים את החסד גם הוא בא מפני ההסתכלות החיצונית שאינה יכולה להביט כי אם על החוץ המתגשם במילותיו, כמו שהוא. ולא יוכל התרומם לעשות לפנים משורת הדין.

האומר. . .	מסר מרכזי	קיצור לשון עין אי"ה על ידי (בלשונו), רק כדי לטעום. . . וכדאי לעיין במקור.
ר' יהודה אומר: אין דן אלא לשון עבודה זרה, שנאמר "הנשבעים באשמת שמרון ואמרו חי אלהיך דן".	מבט חיצוני מטפס לשכל ומחשיך את הדעת.	הנטיה לחיצוניות, כל זמן שהיא עומדת רק בנטית הלב וההרגש, הרי היא מפסדת את התכונה המוסרית, ומשפלת את אורח האדם לדרכי האמורי. הרגש לא יעמוד על עומדו, הוא יתאמץ להיות מתעלה לכלל שכל ומשפט הנפש, בנטיה מכרעת בהסכמת החפץ הנפשי, אז כבר קונה הוא לו דרך יותר נשחתה מזו של דרכי האמורי, תיכנס בכלל עבודה זרה עצמה, הממשכת את השחתותיה מראשית החשכת השכל עד אחרית טומאת הרגש, בהסחת הדעת מפנימיות החיים המקיר מאור חסד עליון, והכנסה לכלל החיצוניות הגמורה הקוצצת בנטיעות ועוקרת את הכל.
האומר לעורב 'צרח' ולעורבת 'שריקי' והחזירי לי זנבך לטובה.	מידה טובה באה מיתוך מכלול נפשי שכזה, ומידה רעה מיתוך מכלול נפשי רע.	הנטיה הפנימית עושה את שלה ובבעלי חיים כאלה שקיננה האכזריות את מושבה בליבם, במידה מסוימת, נמצא איזה קישור נפשי לאלה שתכונתם מתאימה להם בכל הוויתם. האכזריות אינה רואה קשר של משפחה, היא מתאכזרת גם אל הבנים, אינה יודעת משום אמון וכריתות ברית העורב - האכזרי על בניו, והעורבתא, לכל אחד מהם תכונת חיים מיוחדים, שאינם מתיחסים כלל לבנין הבית והקמת הדור העומד להולד, שהאכזריות לא תדע רחם עליו. והצד היותר שפל ויותר מכוער שבאכזריות שאין לו שום עסק רק עם שרירות הלב של היחיד. וההבעה הניחושית הולכת לפי הנטיה הפנימית ואומרת. . . כי המכוער שברע והגס שבו זהו האהוב להנפש השקועה במעמקי תהום הרישעה.
האומר: "שחטו תרנגול זה שקרא ערבית ותרנגולת שקראה גברית.	תגובה לשינוי, היחס לפחד.	ההרשעה הנפשית במעמקי הרע והאכזריות, גורמת למגורת רשע פנימית שתהיה קבועה בלב. ההוויה כולה מתגלה לנפש הרשע, החפץ ברע והשחתה בתכונתה האיומה והמפלצתית, וכל שינוי מעורר עליו זוועה ופחדים. בעת אשר השקפת-הטוב-האלהי, הקבועה בנפש צדיק, היא מרוממת אותו ומשגבתו ישע. לא ישים לב להגות את המאורע מהמציאות כי אם יתחזק באורח ישרים לרגליו. אבל חרדת רשע, לא תיתן פריה לאסוף רעיוני מוסר בקרב לבבו, ולהציג על ידם בשער משפט בתיקון המעשה, כי אם לחשוב שרעה צפונה בכל מאורע בלתי רגיל, שרפואתו היא רק הכחדת הרושם שעל ידו התגלה שינוי זה, "שחטו תרנגול זה שקרא ערבית".
האומר "אשתה ואותיר".	אמונה ובטחון, ביטול הספק ומידת ההסתפקות.	השתיה הטבעית לאדם, שהיא מוכרחת לו יותר מן המזון, ושעל כן היא מובטחת ביותר לכל בעלי החיים, הצריכים לכך לקיומם, היא המים. והמים הרי מצויים לכל דורש ברוב העיתים. להורות על חמלת ד' על בריותיו, שהשקפה זו עצמה מכנסת את אור הבטחון בקרב הלב פנימה. וחרדת הרשעה משפיעה בתכונתה הרעה, שלילת הבטחון, עד אשר לא יוכל להאמין בסיפוק צרכי חייו. וגם בשתיה המפוזרת לכל, חסר יבאנו, וידאג פן לא ימצא לו אחר כך. זאת היא תכונת עזיבת ד', המשרשת כל מנוחה ונועם מכל רוח ונפש - הרי זה מדרכי האמורי.
המבקעת ביצים בכותל והטח בפני האפרוחים - יש בו משום דרכי האמורי.	ישראל אוהבי החיים, הרשעה עושה חיים מכוחם ומכלה את העולם.	תכונת הרשעה חפצה לאבד את ההויה. אינה חיה כ"א מפני כח החיים, שמציירת את מגמתו רק למלאות את התאות המסערות את הלב הנגרש כים. אבל בעצם, שנאת החיים טבועה בקרבה. והישוב, כל מה שמתרבה, וחיי החברה, כל זמן שהם מתרבים, והרשעה מוצאת בקרבם המחסה היותר נשגב, הרי שנאת ההויה מתגברת ביותר בקרבם. וכשם שהיא מכירה שראוי לה בעצמה הכליון יותר מהמציאות, כך היא חושבת על הכלל כולו, אשר על כן היה הסירוס אחד מהעבודות האליליות. ומדרכי האמורי לבקע הבצים, שכח ההפריה אצור בהם, להפסידם, להורות על השנאה הטמונה במעמקי הנפש להחיים ולהויה, ובפני האפרוחים שכבר יצאו לאור, שא"ל לעכב את הויתם. על ידי איבוד הכח הכמוס, לכל הפחות, תראה הרשעה את שאיפתה שהיא מתחרטת על אשר לא הספיקה לאבד את המציאות בעודה בכחניותה.
המגיס האפרוחים - יש בו משום דרכי האמורי.	ייחודיות כל נברא כפי שהוא. תחילת ההשחתה בערבוב וטשטוש זהויות.	הרשעה הפנימית החפצה בהשחתת עולם, אם אינה יכולה להגיע למחוז חפצה זה, אזי שואפת היא להכין את יסוד התווה שהוא התבוללות הצורות, המביא לטשטושן ומזה רק צעד אחד להעדרן. ההויה מתהדרת ומתעלה בגילוייה הפרטיים, בציונה המתייחד לכל אחד על פי תפקידו. השאיפה האמורית מתחלת להראות את חפץ התבולל, עקירת יסוד איסור כלאיים מעצמת שורשו. שזו היא הכנת ההשחתה הגמורה.

האומר. . .	מסר מרכזי	קיצור לשון עין אי"ה על ידי (בלשונו), רק כדי לטעום. . . וכדאי לעיין במקור.
המרקדת והמונה (שבעים ואחד) על גבי האפרוחין בשביל שלא ימותו - יש בו מדרכי האמורי.	הסתירה של הרשעה בין מילוי התאוות בחיים לשנאת החיים.	שנאת החיים שבשורש הרשעה מצד אחד, ואהבת התענוגים הגסים, ומילוי החיים החומריים בכל שכרותם, מצד שני, נלחמים הם בנפש הרשעה ועושים אותה כמרקחה; כשהיא צריכה להגן על החיים מצד השימוש שבהם לנטייתיה השפלות, ומצד שני, מונחת בזה שנאת החיים ושאיפת האבדון, מצד שלחולל את המוות אי אפשר כי אם על ידי החיים עצמם. היא מרקדת - מכריעה את עצמה על ידי התפעלות, נגד חפץ הכליון ואהבת האיבוד, כשהיא צריכה לאפרוחים להגן עליהם בשביל צרכיה המיוחדים המושרשים, כפי תכונתה, בכל מעמקי זוהמת הנבלה. ותחת אשר תכונת הטוב מתקיימת היא במעוזה על ידי ההכללה, וכל שהכללות יותר מוקפת, ההויה יותר עזיזה ברוחניותה ויסוד מציאותה, הפרטים יונקים הם מן הכלל הכולל כל, את חיי מציאותם, והמנין עלול הוא למחסור ולתמותה בהפרדו מן הכללות. הרשעה, דוקא על ידי מנין, ע"י פירוד הפרט מהכללות, וע"י העראיות שלו, תחובר אל החיים, לפי שעה, ותנצח את ניגודה הפנימי האומר השחת.
המרקדת לכותח, והמשתקת לעדשים, והמצווחת לגריסין - יש בו משום דרכי האמורי.	הגדרתם של דברים גדולים ודברים קטנים, ומתוך כך יחס נכון אליהם.	כשם שהרשעה ונטייתיה היא מעוותת דרכי האדם ומטה אותו מדרכי חיים לדרכי מיתה, כך היא מקטנת את מאוריו ומגדילה את כל הדברים היותר קטנים, בעיניו, עד שהוא ממלא מהם את נפשו וממילא ישעו עיניו ולא יוכל להביט לדברים גדולים ונעלים, שהם תיקון עולם ברום המובן, ומתגדל על ידי זה כח הדמיון בכל מילואו עד שאין מקום לשכל טוב ולדעה ישרה לחדור והאדם הולך חשכים ואין נוגה לו. [ההתפעלות ראויה מהפיכת המעופש למאכל בכותח, אך לא עד כדי ריקוד המתאים להתעלות רוחנית. שתיקה ראויה לאבל, אך הם מתגודדים באבלותם ושותקים בבישול העדשים. הם רוצים להחזיר את העולם לתוהו ולכן צווחים נוכח הגריסים שכבר חילק האדם את גרעין החיטה לחלקים, והם רותים להשיב את העולם לאחור].
המשתנת בפני קדירתה כדי שתתבשל מהרה - יש בו משום דרכי האמורי.	בירור מגרעותיה של פזיזות הנפש הבהמית מול תהליכיות.	תכונת הפראות שהיא רפידת טומאת עבודה זרה וכל ענפיה, מיוחדת היא להאחד עם הבלענות הבהמית של הזלילה הגסה מעבר מזה, ועם המיאוס והעדר חוש היופי ואהבת הכיעור, מעבר מזה. ההתלהבות העכורה של הדמיון עושה את פעולתה על יסוד הנטיות הפראיות הללו. ההרגשה שהטבע עושה את מעשיו בגוף החי בזריזות והאדם יחזה מבשרו הבישול הטבעי של צמיחתו, המתבלט בהרקת מי הרגלים, תחת שחזיון זה נכבד הוא להשכיל, הגרעין הילדותי יעורר את התכונה הפראית, למצוא בזה איזה אמצעי למהר את חפצו הנמוך, שקדירתה תתבשל מהרה, על ידי חזיון הדוגמה. וחיבור ההזיה, התיעוב והקטנות גם יחד, ה"ז מדרכי האמורי. אף על פי שברבות הימים לבשו דרכי האמורי מחלצות של יופי של עדנה מבחוץ, אבל כל הסוקר עמוק יכיר כי מושחתם הראשונה בהם ומגמתם הכללית היא נצחון הבהמה שבאדם על הצד האלהי שבו.